

UTJECAJ NA JAVNE POLITIKE

-JAVNO ZAGOVARANJE

- * dipl. iur. Leke Sokolaj
- * Izvršni direktor HSUIR-a

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Udruge za pomoć i edukaciju žrtava mobbinga.

- * **Javne politike** znače odlučivanje o našim zajedničkim poslovima. Njima se utječe na rješavanje kolektivnih problema – onih problema koje kao zajednica dijelimo i koji pogađaju mnoge ili sve građane i još važnije, onih problema koje samo zajednički možemo riješiti.
- * *Najjednostavnije se javne politike mogu odrediti kao sve ono što vlast, odnosno vlada odluči učiniti ili ne učiniti.*
- * *Javne su politike, dakle, različite intervencije i djelovanja institucija vlasti za postizanje javno definiranih ciljeva na određene načine.*

Akteri javnih politika su pojedinci, skupine (formalne i neformalne) ili organizacije koje na temelju svojih formalnih nadležnosti, ali i interesa i vrijednosti, sudjeluju u kreiranju javnih politika, odnosno utječu na oblikovanje i implementaciju rješenja javnih politika.

- * Tri su osnovna izvora moći neformalnih, nedržavnih aktera koji im omogućuju sudjelovanje:**
- * -Prvi je broj članova organizacije odnosno broj građana koji predstavljaju. Donositeljima odluka je najčešće posebno važno koliko je potencijalnih i aktivnih birača u njihovom članstvu.**
- * -Zatim drugo, važno je s kojim resursima neformalni akter raspolaže. Posebice se to odnosi na financijski, ali i na ljudski kapital (kojim informacijama i ekspertizom raspolaže).**
- * -Treći izvor moći neformalnih aktera je njihova sposobnost i spremnost na mobilizaciju i političko djelovanje.**

Ciljna skupina :

je ona skupina građana čiji je interes pod utjecajem neke javne politike, odnosno oni na čiju se dobrobit i probitak neka javna politika kreira.

Ciljne skupine mogu biti različitih veličina, od malog udjela u stanovništvu, do **značajnih i velikih dijelova populacije (primjerice kod politike prema umirovljenicima, osobama s invaliditetom)**, do ciljnih skupina koje obuhvaćaju cijelo stanovništvo neke zemlje (kao kod primjerice politike nacionalne sigurnosti ili politike zaštite okoliša).

Prednost kod uključivanja organizacija civilnoga društva je u tome što te organizacije mogu voditi računa o pasivnim ciljnim skupinama prilikom osmišljavanja kriterija procjene kvalitete provedbe, *posebno ako se radi o skupinama građana prema kojima politika nije inicijalno usmjerena, ali na njihov status ima nepredviđen utjecaj.*

U svim politikama i fazama izrade javne politike posebna pažnja treba se dati poštivanju temeljnih ljudskih prava i sloboda. Na takav način potiče se i doprinosi sudjelovanju civilnog društva u donošenju relevantnih odluka.

Kroz definiranje ciljnih skupina javnih politika građanima se poručuje kako država shvaća tko su, u koju grupu pripadaju i što mogu očekivati te kako će ih vlast tretirati.

Ciljevi javnih politika

Javno politički ciljevi su formalna očitovanja o poželjnoj budućnosti. Dakle, to su izjave, kojima se deklarira što će vlast u određenom području djelovanja učiniti i što planira postići.

Ciljeve je moguće međusobno razlikovati po tome koliko su općeniti. Takvi dugoročni ili opći ciljevi (*goals*), kojima cjelina sustava kontinuirano teži, nemjerljivi su i neograničeni.

Zatim se, na nižoj razini općenitosti, **dugoročni ciljevi sastoje od niza operativnih ciljeva (*objectives*)**, čije se ostvarenje može mjeriti u zadanome vremenskom roku.

Za kvalitetu kreiranja javnih politika izrazito je važna upravo hijerarhija ciljeva – da su opći ciljevi valjano rastočeni u manje općenite specifične operativne ciljeve i mjere.

Instrumenti javnih politika

Instrumenti javnih politika su različiti oblici djelovanja koji stoje vlasti na raspolaganju za provedbu javnih politika i za ostvarivanje javno političkih ciljeva.

Te četiri skupine su: **pravne ovlasti, javne financije, organizacija i informacije.** Dakle, država se u provedbi javnih politika i ostvarenju postavljenih ciljeva služi instrumentima javnih politika.

Sve vrste javnih politika u svojem temelju imaju neki zakonski okvir. Najprisutniji su **instrumenti regulacije** bazirani na kreiranju sustava pravnih propisa, prvenstveno zakona, ali i ostalih pravnih akata poput pravilnika, odluka, uredbi, strategije itd.

Postoje i **financijski instrumenti** koji podrazumijevaju neke oblike financijskih transfera **gdje država da bi ostvarila neke javno političke ciljeve koristiti javni novac.**

Primjeri su: **subvencije, dotacije, zajmovi, financiranje raznih programa, te drugi porezni izdaci.** Zasigurno je najbolji primjer uporabe subvencija poljoprivredna politika.

Financije su temeljni instrument i socijalnih politika, gdje se u obliku socijalnih transfera (socijalne pomoći, invalidnine, dječjeg doplatka, itd.) javni novac preraspodjeljuje građanima ugroženima siromaštvom ili drugim životnim rizicima.

Primjer su i financijske potpore programima civilnog društva kojima se ostvaruju ciljevi određenih javnih politika.

Za javne politike vrlo su važni i instrumenti koji svoju efektivnost **ostvaruju kroz različite državne organizacije.**

Dakle, putem javne uprave – tijela središnje i područne državne uprave, javnih službi, javnih poduzeća, agencija, odnosno njihovih zaposlenika, svojim ljudskim kapacitetima, država može izravno pružati usluge.

Posljednja skupina instrumenata zasnovana je na **informacijama – na prikupljanju, uporabi ili sprečavanju kolanja informacija od strane države.**

Riječ je o različitim savjetovanjima, organiziranju treninga i edukacija, izvještavanju, oglašavanju, odnosno javnim kampanjama, istraživanju, itd.

Jedan od najvažnijih primjera instrumenata zasnovanih na informacijama jest **popis stanovništva** – najopsežnije prikupljanje podataka o svim građanima.

Informiranje i uvjeravanje važno je za politike ljudskih prava jer je antidiskriminacijsku regulativu uvijek potrebno nadopuniti takozvanim mekim instrumentima poput javnih kampanja i educiranja građana.

Uloga organizacija civilnog društva u kreiranju javnih politika

U izradi javnih politika civilni sektor trebalo bi sudjelovati u svim fazama, na različite načine:

- * **a) od upozoravanja na probleme,**
- * **b) podizanjem važnosti (osvještavanjem šire javnosti),**
- * **c) te promovirajući neke javnopolitičke ciljeve i/ili zagovaranjem.**
- * Danas **civilni sektor** sve češće postaju partneri vlasti u izboru rješenja problema, osiguravajući specifične informacije i znanje, ili čak i specijalizirane analize.
- * Također, njihovi su predstavnici često članovi radnih skupina- (***izrada zakona, pravilnika i pripadajućih strategija***) i raznih savjetodavnih vijeća (***Nacionalno vijeće za umirovljenike i starije osobe u RH, Povjerenstvo Vlade RH za osobe s invaliditetom***).
- * Pri provedbi, organizacije civilnog društva mogu pružati razne vrste socijalnih usluga koje nisu osigurane u sustavu (npr. osobni asistent, gerento domaćice i sl.) te tako pomoći u provedbi javne politike.

Akteri civilnog društva u javno političkom procesu pojavljuju kao sudionici svih faza, izuzev faze odlučivanja.

- * Na različite načine sudjeluju u postavljanju dnevno-političkog reda, upozoravajući na probleme, podižući im važnost u očima javnosti, te promovirajući neke javno političke ciljeve.
- * **Civilno-društveni akteri** sve češće postaju partneri vlasti u izboru rješenja problema, osiguravajući specifične informacije i znanje ili čak i specijalizirane analize.
- * Također, često nadziru proces implementacije.
- * U okviru mnogih međunarodnih ugovora vlade su dužne redovito izvještavati o tijeku provedbe određenih politika ili međunarodnih ugovora.

Izvještaj iz sjene je odgovor ili reakcija na Vladin izvještaj o pojedinoj temi.

Izvještaj iz sjene pripremaju nevladine organizacije koje imaju odgovarajuće stručno znanje i iskustvo u području s kojim se bave.

- * **Primjer**

JAVNO ZAGOVARANJE

Javno zagovaranje znači mobiliziranje građana da utječu na promjene javnih politika kako bi ostvarili pozitivnu promjenu u životu neke ugrožene skupine.

Javno zagovaranje je govoriti glasno, privlačiti pažnju društvene zajednice prema važnom pitanju i usmjeravanje donosioca odluka prema rješenju.

- * Zašto je zagovaranje važno :**
- * -nudi rješenja, trajno rješava probleme, promovira volju javnosti, daje moć, razvija transparentnost i odgovornost, jača organizaciju ili grupu.**

U lokalnoj zajednici mnogi vide najpogodniji okvir za djelotvorne građanske inicijative.

Ona je manja, lakše je doći do osoba odgovornih za donošenje odluka i provođenje odgovarajućih programa i mjera, više je osobnih kontakata, što pogoduje udruživanju, i lakše je okupiti kritičan broj zainteresiranih građanki i građana.

Drugim riječima, da stanovništvu nije strano samostalno udruživanje i poticanje promjena vlastitom akcijom.

Primjer: lokalne strategije

U takvom kontekstu je osobito važno **da organizacije civilnog društva djeluju kao korektiv djelovanja javnih službi i politike lokalnih, regionalnih i nacionalnih vlasti.**

I u medijima i u politici postoji barem minimum pluralizma, a podršku se može dobiti od drugih organizacija za ljudska prava te od pravobraniteljice za osobe s invaliditetom, pučkog pravobranitelja i drugih.

Organizacije civilnog društva nemaju veliku moć. Ne raspolažu velikim novcem niti izravnim političkim utjecajem (ako imaju na raspolaganju takve 'resurse', vjerojatno se ne radi o organizacijama civilnog društva).

Međutim, one mogu utjecati na promjene ako zadobiju podršku javnosti.

Zbog toga je nužno procijeniti što za javnost znači problem koji žele riješiti, postoji li uopće svijest o njemu i kakva bi rješenja javnost bila spremna podržati.

* Promjenu je nemoguće provesti bez **vršenja utjecaja na donosioc**e odluka da riješe problem na odgovarajući način.

Proces javnog zagovaranja počinje definiranjem **TEME**. Tema mora biti fokusirana, jasna i široko prihvaćena od strane grupe koja pokreće proces javnog zagovaranja.

Potrebno je postaviti **CILJ** i zadatke. Cilj je opća izjava o tome što srednjoročno ili dugoročno želimo postići, vizija promjene ili rezultata.

Zadaci opisuju kratkoročna, određena, ostvarljiva i mjerljiva postignuća vezana na temu, koja će doprinijeti ostvarenju cilja .

Primjer: iniciranje donošenja Zakona o osobnoj asistenciji ,Zakona o inkluzivnom doplatku i Zakona o socijalnom stanovanju

CILJ MORA ODGOVORITI NA SLIJEDEĆA PITANJA:

- mogu li se preko odabranog cilja okupiti zajedno različite grupe i stvoriti mrežu?
- da li preko cilja zaista rješavate problem?
- da li je moguće dosegnuti naš cilj?
- kakva je politička klima?
- mogućnost uspjeha?
- podatci o problemu koji pokušavate riješiti?

DEFINIRANJE CILJA:

- S-** simple,specific- **Jednostavan i specifičan**
- M-** measurable - **Mjerljiv**
- A-** achievable - **Dostižan**
- R-** realistic - **Realan**
- T-** timed- - **Vremenski određen**

ELEMENTI I DINAMIKA JAVNOG ZAGOVARANJA

Da bi poruka doprla do ciljane publike, **potrebni su odgovarajući kanali komunikacije.**

To uključuje **javne događaje, konferencije, panel diskusije, intervju, medijska gostovanja i druge kanale komunikacije.**

Važan korak je proširivanje baze podrške **izgradnjom savezništva (umrežavanje) sa drugim članovima civilnog društva. (npr. mreža mladih)**

Javno zagovaranje je grupni poduhvat, i iz tog razloga ulazimo u mreže i koalicije.

Prikupljanje sredstava podrazumijeva mobiliziranje svih raspoloživih resursa (znanje, vještine, oprema, prostor, novac, volonteri.....) neophodnih za ostvarivanje zadataka.

Primjer : Kampanja

Da bi se sadržaj prilagodio najprimjerenijem formatu, **tj. komunikacijskom kanalu, potrebno je oblikovati precizne i jasne poruke.**

Na temelju tako razvijene zagovaračke strategije, izrađuje se **detaljni/akcijski plan aktivnosti** koji dodatno razrađuje faze u provedbi aktivnosti (priprema, provedba).

Prvi, ključan korak prema definiranju realnih pomaka je **dubinska analiza konteksta društvenog, ekonomskog i političkog** – unutar kojeg se neka politička odluka donosi.

Potrebno je znati i tko su ljudi koji su uključeni ili mogu pozitivno ili negativno utjecati na donošenje odluke.

U zagovaranju, **pravovremenost** u odnosu na politički i policy kontekst je od izuzetne važnosti.

- * **Pravi trenutak u policy procesu je balans između mogućnosti da predvidite vremenski okvir zagovaračkih prilika koje vam se pružaju i mogućnosti da se uključite u proces kad se takve prilike ukažu sasvim neočekivano.**
- * **No, da biste to mogli napraviti, vaša analiza i preporuke moraju biti spremni.**
- * **Ovo je međutim i jedan od najvećih izazova organizacija civilnoga društva.**
- * **Stoga je za takve organizacije usustavljen način prikupljanja i upravljanja podacima dragocjen izvor koji im omogućava da u kratkom vremenu dođu do relevantnih podataka koji potkrjepljuju njihovu argumentaciju.**
- * **Primjer: izmjene i dopune Zakona o socijalnoj skrbi, Zakona o radu itd.**

Lobiranje je djelatnost uspostavljanja kontakata i građenja odnosa s donositeljima odluka i odnosa u različitim društvenim područjima s ciljem utjecaja na njihove odluke.

Lobiranje u kontekstu javnog zagovaranja je, jednostavno rečeno, način za direktno prenošenje poruke (u pisanom obliku ili „licem u lice”, npr. sastanci s donosiocima odluka, itd.)

U našoj kulturi, nije lako započeti, provesti i uspješno zaključiti proces dijaloga. Postoje i razna opravdanja zašto se ne provodi - nema se vremena ili novca, stišću nas rokovi i sl.

Čak i kada postoji odluka o potrebi provođenja ovakvog procesa, često nedostaju znanja i vještine za njegovo strukturiranje i provođenje. Nažalost, neuspjesi koji dovode do velike polarizacije, kao npr. kod pitanja izgradnje golf terena i apartmana na Srđu iznad Dubrovnika ili **izgradnje nekih odlagališta otpada**, najčešće imaju uzrok u neprovedenom procesu dijaloga - **Ijudi se nisu dogovorili o tome što zapravo žele odnosno kakav razvoj žele, što je poželjan način razvoja za njihovu zajednicu i sl.**

Pri tome nema isključivog krivca - odgovornost je često podijeljena između vlasti koja ne izvještava i ne pita građane u ranoj fazi odlučivanja što žele, a često su i građani, organizacije civilnog društva, nezainteresirani za uključivanje.

Reagiraju tek kada počne neki zahvat u prostoru i sl.

Dakle, potrebno jačati kapacitete za učinkovit dijalog, javno zagovaranje i jačanje utjecaja na javne politike u lokalnim i nacionalnim okvirima organizacija civilnog društva.

HVALA NA PAŽNJI